

Prof. Dr. Joseph P. ...
Berlin-Niederschlesien
Nordendstraße 49

69/157

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Σ. ΣΤΑΜΑΤΗ

ΔΑΙΔΑΛΟΣ

Ὁ μυθικός κατασκευαστής αεροπλάνου

καὶ

ΑΡΧΥΤΑΣ

Ὁ κατασκευαστής τοῦ πρώτου αεριοδουμένου αεροπλάνου

ΑΘΗΝΑΙ 1969

S
Stamates
1

ΔΑΙΔΑΛΟΣ

Ὁ μυθικός κατασκευαστής αεροπλάνου

καὶ

ΑΡΧΥΤΑΣ

Ὁ κατασκευαστής τοῦ πρώτου αεριοδουμένου αεροπλάνου

Byzantinisch-Neugriechisches Seminar

Inv. Nr. 26488 A

S Stamates Δ

Δ Α Ι Δ Α Λ Ο Σ

Ὁ μυθικός κατασκευαστής αεροπλάνου

καὶ

Α Ρ Χ Υ Τ Α Σ

Ὁ κατασκευαστής τοῦ πρώτου αεριωθουμένου αεροπλάνου

Ἀνακοίνωσις γενομένη τῆ 25 Μαΐου 1969 εἰς τὸ
Διεθνὲς Διαστημικὸν Συνέδριον τῶν Χανίων Κρήτης.

Ὁ περίφημος μηχανικὸς πυραύλων Γερμανὸς καθηγητῆς τοῦ Τεχνικοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου Εὐγένιος Ζαΐνγκερ (+ 1964), ὁ διατελέσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον αἰχμάλωτος τῶν Ρώσων, προσεπάθει νὰ εὕρη πυραυλικὴν μηχανὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἡ προωστικὴ δύναμις θὰ προέρχεται ἀπὸ ἔξοδον ἐκ τῆς μηχανῆς σωματιδίων κινουμένων μετὰ τὴν ταχύτητα τοῦ φωτός. Πολλοὶ συνάδελφοι τοῦ Ζαΐνγκερ ἐθεώρουν τὰς ἰδέας του διὰ τὴν πυραυλικὴν μηχανὴν ὡς οὐτοπίαν. Ἡ πείρα ὅμως μᾶς ἔχει διδάξει, ὅτι εἰς τὸ πεδῖον τῶν τεχνικῶν ἐρευνῶν καὶ ἐπιτευγμάτων, τίποτε δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς οὐτοπία. Κατὰ τὸν δεύτερον αἰῶνα μ.Χ. ὁ Λουκιανὸς εἰς τὴν πραγματείαν του «Ἀληθῆ διηγήματα α.20» ὁμιλεῖ ὅχι μόνον περὶ συνήθων ταξιδίων μεταξύ τῶν κατοίκων τῶν πλανητῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ πολέμων μεταξύ τῶν κατοίκων τοῦ Ἡλίου, τῶν Ἡλιωτῶν ὡς ἀποκαλεῖ αὐτούς, καὶ τῶν κατοίκων τῆς Σελήνης, τῶν Σεληνιτῶν. Ἴδου καὶ ἐν ἀπόσπασμα τῆς συνθήκης εἰρήνης τὴν ὁποίαν ὑπέγραψαν οἱ Ἡλιῶται καὶ οἱ Σεληνῖται μετὰ ἓνα πόλεμον μεταξύ των :

«Συνθήκας ἐποίησαντο Ἡλιῶται καὶ οἱ σύμμαχοι πρὸς Σεληνίτας καὶ τοὺς συμμάχους· ἐπὶ τῷ καταλῦσαι μὲν τοὺς Ἡλιώτας τὸ διατείχισμα καὶ μηκέτι εἰς τὴν σελήνην ἐσβάλλειν, ἀποδοῦναι δὲ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ρητοῦ ἕκαστον χρήματος, τοὺς δὲ Σεληνίτας, ἀφεῖναι μὲν αὐτονόμους τοὺς γε ἄλλους ἀστέρας, ὅπλα δὲ μὴ ἐπιφέρειν τοῖς Ἡλιώταις, συμμαχεῖν δὲ τῇ ἀλλήλων, ἣν τις ἐπίη· φόρον δὲ ὑποτελεῖν ἕκαστου ἔτους τὸν βασιλέα τῶν Σεληνιτῶν τῷ βασιλεῖ τῶν Ἡλιωτῶν

δρόσου ἀμφορέας μυρίους, καὶ ὀμήρους δὲ σφῶν αὐτῶν δοῦναι μυρίους, τὴν δὲ ἀποικίαν τὴν ἐς τὸν Ἐωσφόρον κοινῇ ποιείσθαι, καὶ μετέχειν τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον· ἐγγράψαι δὲ τὰς συνθήκας στήλην ἠλεκτρίνην καὶ ἀναστῆσαι ἐν μέσῳ τῷ ἀέρι ἐπὶ τοῖς μεθορίοις».

Δηλαδή, οἱ κάτοικοι τοῦ Ἡλίου καὶ οἱ σύμμαχοί των ἔκλεισαν συνθήκην πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς Σελήνης καὶ τοὺς συμμάχους των οἱ μὲν Ἡλιῶται νὰ κρημνίσουν τὸ μεταξύ Ἡλίου καὶ Σελήνης τείχος καὶ νὰ μὴ εἰσβάλλουν πλέον εἰς τὴν Σελήνην, νὰ ἀποδώσουν δὲ τοὺς αἰχμαλώτους λαμβάνοντες ὠρισμένα χρήματα δι' ἕκαστον, οἱ δὲ Σεληνῖται νὰ ἀφήσουν αὐτονόμους τοὺς ἄλλους ἀστέρας καὶ νὰ μὴ ἐπιτεθοῦν ἄλλην φοράν κατὰ τῶν Ἡλιωτῶν, νὰ εἶναι δὲ σύμμαχοι μεταξύ των ἂν κανεῖς τοὺς ἐπιτεθῆ.

Ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Σεληνιτῶν νὰ πληρώνη ἐτησίως φόρον εἰς τὸν βασιλέα τῶν Ἡλιωτῶν δέκα χιλιάδας ἀμφορεῖς, οἱ ὅποιοι νὰ περιέχουν δρόσον, νὰ δώσουν 20.000 ὀμήρους καὶ τὴν ἀποικίαν εἰς τὸν Ἐωσφόρον, νὰ κατέχουν ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων (βασιλέων τῶν λοιπῶν ἀστέρων) νὰ συμμετέχη εἰς τὴν κατοχὴν πᾶς ὁ ἐπιθυμῶν. Νὰ γραφοῦν δὲ αἱ συνθήκαι εἰς ἠλεκτρίνην στήλην, ἣ ὁποία νὰ τοποθετηθῆ εἰς τὰ ἐναέρια σύνορα μεταξύ των».

Ὁ ἄνθρωπος κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δημιουργίας τῶν πρώτων στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ, ὀδηγούμενος ἐκ τῆς πτήσεως τῶν πτηνῶν καὶ τῶν ἐντόμων, θὰ ἔκαμε τὴν σκέψιν, ἂν ἦτο δυνατόν καὶ αὐτὸς νὰ εὕρῃ τρόπον διὰ νὰ ἵπταται εἰς τοὺς αἰθέρας. Ἡ ἑλληνικὴ μυθολογία διέσωσε τὸ περίφημον περιστατικὸν τοῦ Δαιδάλου, ὁ ὅποιος κατασκευάσας πτέρυγας καὶ προσκολλήσας αὐτὰς εἰς τὸ σῶμα του, κατάρθωσε νὰ μεταβῆ, ἵπτάμενος εἰς τοὺς αἰθέρας, ἐκ τῆς Κρήτης εἰς τὴν Σικελίαν.

Ἡ πτήσις αὕτη τοῦ Δαιδάλου χρονολογεῖται κατὰ τὴν Μινωϊκὴν ἐποχὴν, ἣ ὁποία τοποθετεῖται περὶ τὸ 1600—1500 π.Χ. Φαίνεται ὅμως πιθανόν, ὅτι ὁ μῦθος τῆς δημιουργίας ἵπταμένων ἀνθρώπων ἔχει πολὺ παλαιότεραν προέλευσιν, ἀναγομένην εἰς πολλὰς χιλιάδας ἔτη π.Χ.

*

**

Κατὰ τὴν ἰσχύουσαν γεωλογικὴν θεωρίαν, ἣ Κρήτη πρὸ ἑκατοντάδων χιλιάδων ἐτῶν, πρὸς νότον μὲν ἐβρέχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἐν ᾧ πρὸς βορρᾶν καὶ ἀνατολὰς ἀπετέλει ξηρὰν ἐνιαίαν μετὰ τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Κατὰ τὴν πλειστοκαινον γεωλογικὴν ἐποχὴν, ἥτις τοποθετεῖται περίπου ἐν ἑκατομμύριον ἔτη

πρὸ τῆς ἐποχῆς μας, ἢ μεταξύ Κρήτης — ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος — Μ. Ἀσίας ξηρὰ κατεβυθίσθη καὶ ἡ Κρήτη ἀπετέλεσε νῆσον. Πότε τὸ πρῶτον ἐνεφανίσθησαν ἄνθρωποι εἰς τὴν Κρήτην καὶ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα παραμένει ἄγνωστον. Θεωρεῖται ὅμως πιθανώτατον ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος, τῆς Κρήτης καὶ τῶν λοιπῶν νήσων καὶ τῶν παραλιακῶν μερῶν τῆς Μ. Ἀσίας ἀνῆκον εἰς τὴν αὐτὴν ὁμοεθνίαν.

Ἡ ἀρχαιοτέρα πόλις τῆς Κρήτης ἀνάγεται εἰς τοὺς παλαιστοτάτους προϊστορικοὺς χρόνους, τὰ ἐρείπια δὲ αὐτῆς εὐρίσκονται εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς νήσου παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν διευθυνομένην ἐκ τῆς πόλεως τοῦ Ἁγίου Νικολάου πρὸς τὴν Ἱεράπετραν, πλησίον τῆς διακλαδώσεως τῆς ὁδοῦ αὐτῆς πρὸς τὴν ἀνατολικωτάτην πόλιν τῆς Κρήτης, τὴν Σητεῖαν. Τὰ ἐρείπια τῆς πόλεως αὐτῆς, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα παραμένει ἄγνωστον ἀνεκαλύφθησαν πρὸ ἀρκετῶν ἐτῶν κατόπιν ἀνασκαφῶν γενομένων ὑπὸ Ἀμερικανῶν ἀρχαιολόγων. Ἐκ τινος τοπωνυμίου τῆς ἐκεῖ περιοχῆς ἡ ἀρχαιοτάτη αὐτὴ πόλις τῆς Κρήτης ὀνομάζεται σήμερον Γουρνιές (Pauly - Wissowa R.E. Κρήτη).

**

Κατὰ τὴν ἑλληνικὴν παράδοσιν ὁ ἥρωας Δαίδαλος, πρόσωπον τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς, θεωρεῖται ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ ἐφευρετικοῦ πνεύματος τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁ ἐπινοητὴς πλείστων θαυμασίων μηχανικῶν κατασκευῶν. Οὗτος ἦτο σύγχρονος τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Θησέως. Ἦτο γόνος τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῶν Μητιονιδῶν. Τὸ ὄνομά του ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἐκ τῆς ὀνομασίας τοῦ Δήμου τῆς Ἀττικῆς Δαιδαλίδαι, τὸν ὁποῖον οἱ νεώτεροι ἐρευνηταὶ τοποθετοῦν μεταξύ τῆς σημερινῆς ὁδοῦ Πατησίων καὶ τῶν Τουρκοβουνίων. Ὁ πατὴρ τοῦ Δαιδάλου ὀνομάζετο Μητίων, ὅστις ἦτο υἱὸς τοῦ βασιλέως τῶν Ἀθηναίων Ἐρεχθέως, ἡ δὲ μήτηρ του ὀνομάζετο Ἀλκίππη ἢ Ἰφινόη ἢ Φρασιμήδη.

Κατ' ἄλλην παράδοσιν ὁ Δαίδαλος ἦτο υἱὸς τοῦ βασιλέως Εὐπαλάμου καὶ ἔγγονος τοῦ Ἐρεχθέως, τῶν ὁποίων ἡ καταγωγὴ ἀνήγετο εἰς τοὺς θεοὺς. Εὐλαβὲς δεῖγμα τῆς θείας προελεύσεως τοῦ Δαιδάλου παρέχει τὸ εἰς τὸν σηκὸν τοῦ Ἐρεχθείου τῆς Ἀκροπόλεως ὑπάρξαν κάθισμα, ὅπου ἦσαν καὶ τὰ ὁμοιώματα τῆς Ἀθηναίας καὶ τοῦ Ἐρμοῦ (Παυσανίας I 27, 1), τὸ ὁποῖον κατεσκευάσεν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλεφαντοστοῦ ὁ θείας καταγωγῆς ἀρχιτεχνίτης Δαίδαλος. Ὁ ἡρωϊκὸς αὐτὸς ἀρχιτεχνίτης ἦτο ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ εἰς τὸν Δῆμον τῆς Ἀττικῆς Ἰφιστιαδῶν ἢ Ἡφαιστειαδῶν, παρὰ τὴν Κηφισίαν, τιμωμένου

θεοῦ Ἡφαίστου, ὡς εἰκάζεται ἐκ τινος παραστάσεως-ἀγγείου, εὑρισκόμενον σήμερον εἰς τὸ Βρεταννικὸν Μουσεῖον τοῦ Λονδίνου. Ἡ παράστασις αὕτη στηρίζεται εἰς τὸν μῦθον, καθ' ὃν ὁ Ἄρης θέλει νὰ ἀναγκάσῃ τὸν Ἡφαίστον νὰ λύσῃ τῶν δεσμῶν τὴν Ἥραν (ἀπόσπ. 66, Σαπφώ). Ἡ Ἥρα, τοποθετημένη εἰς τὸ μέσον τῆς εἰκόνας, διὰ τῆς ἀκάμπτου στάσεώς της παρίσταται σαφῶς ὡς δεδεμένη. Ὁ Ἄρης, καλούμενος ἐνάλιος, ὑποχωρεῖ πρὸ τοῦ εἰσερχομένου Ἡφαίστου.

Κατὰ τὸν ἀπτικὸν μῦθον ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς τοῦ Δαιδάλου ὀνόματι Τάλως ἢ Κάλως διετέλεσε μαθητῆς τοῦ θεοῦ του καὶ ἐξειλίχθη εἰς ἄριστον ἀρχιτεχνίτην, ὅστις ὑπερέβαλε τὸν θεῖον εἰς ἐφευρετικότητα. Ὁ Τάλως ἐμπνευσθεὶς ἐκ τῆς σιαγόνος τοῦ ὄφραως καὶ τῆς σπονδυλικῆς στήλης τῶν ἰχθύων ἀνεκάλυψε τὸν πρίονα, τὸν διαβήτην διὰ τὴν χάραξιν κύκλων καὶ τὸν τροχὸν διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ἐξ ἀργίλου μαγειρικῶν σκευῶν. Φαίνεται, ὅτι ὁ θεῖας καταγωγῆς Δαίδαλος εἶχε τὴν κατοικίαν του καὶ τὸ ἐργαστήριόν του εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Ἡμέραν τινά, ζηλοτυπήσας βαθύτατα τὴν μηχανικὴν δεξιότητα καὶ ἐφευρετικότητα τοῦ ἀνεψιοῦ του Τάλω, ἐκρήμισεν αὐτὸν ἐκ τῶν τειχῶν τῆς Ἀκροπόλεως. Ὁ τάφος τοῦ οὕτω πως φονευθέντος Τάλω εὑρίσκεται κατὰ τὴν παράδοσιν εἰς τὰς νοτίους ὑπωρείας τοῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως. Κατὰ τινὰ παράδοσιν ὁ κατακρημνισθεὶς ἀνεψιὸς τοῦ Δαιδάλου ὠνομάζετο Πέρδιξ. Μετὰ τὸν βίαιον αὐτοῦ θάνατον, οὗτος μετενεσαρκώθη εἰς πτηνόν, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη πέρδιξ. Ἡ μήτηρ τοῦ Τάλω ἢ Πέρδικος καὶ ἀδελφὴ τοῦ Δαιδάλου λυπηθεῖσα διὰ τὸν τραγικὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ της ἀπηγγονίσθη, ἔτυχε δὲ τιμῶν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι ἰδρυσαν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἱερὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ φονευθέντος Πέρδικος.

Διὰ τὸν ἐκ Κρήτης καταγόμενον Γίγαντα Τάλω ὑποστηρίζεται ὅτι οὗτος δὲν ταυτίζεται πρὸς τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Δαιδάλου καὶ ὅτι πρόκειται περὶ ἀπλῆς συνωνυμίας. Ἐκ τοῦ Κρητὸς τούτου Γίγαντος αἱ βόρειοι προεκτάσεις τῆς Ἰδης ὠνομάσθησαν Ταλλαῖα ὄρη, εἰς αὐτὰ δὲ εἶχε ἰδρυθῆ καὶ ἱερὸν τοῦ Ταλλαίου Διός. Ὁ Γίγας Τάλως μυθολογεῖται ὡς υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Νύμφης Ἰδης, πατὴρ δὲ τοῦ Ἡφαίστου.

*

**

Ἐνεκα τοῦ φόνου τοῦ ἀνεψιοῦ του Τάλω ὁ Δαίδαλος κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου εἰς ἐξορίαν καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Κρήτην, ὅπου ἔγινε δεκτὸς εἰς τὴν Αὐλὴν τοῦ βασιλέως Μίνωος, ὡς ὁ ἐπίσημος ἀρχιτεχνίτης μηχανικὸς τοῦ βασιλέως. Εἰς τὰ Ἀνάκτορα τῆς

Κνωσοῦ ὑπῆρχεν ἄγαλμα τῆς θεᾶς Ἀριάδνης, θεωρούμενον ἔργον τοῦ Δαίδαλου, τοῦ ὁποίου ἡ ἀπαράμιλλος δεξιοτεχνία ἐξετείνετο καὶ εἰς τὴν ἀγαλματοποιίαν καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικήν.

Ἡ παράστασις τοῦ ἐν τῷ Βρεταννικῷ Μουσείῳ εὑρισκομένου ἀγγείου εἰκονίζει εἰς μίαν ὄψιν τὸν Θησέα φονεύοντα κατόπιν πάλης τὸν Μινώταυρον, παρουσία τῆς κόρης τοῦ Μίνως Ἀριάδνης καὶ τῶν 14 νέων καὶ νεανίδων τῶν Ἀθηναίων. Δεξιὰ τῶν νέων εἰκονίζεται ὁ διὰ πτήσεως ἀπομακρυνόμενος Δαίδαλος. Εἰς τὴν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον θέσιν τοῦ ἀγγείου παρίσταται ὀπλισμένος ἵππεύς, ὅστις ὅμως οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὸν μῦθον τοῦ Δαίδαλου καὶ ἀποτελεῖ ἀπλῶς διακοσμητικὴν παράστασιν. Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ ἀρχαιότερον τεκμήριον ὅτι ὁ Δαίδαλος κατεσκεύασε πτέρυγας καὶ δι' αὐτῶν ἱπτάμενος ἐδραπέτευσεν ἐκ τῆς Κνωσοῦ φεύγων τὴν μῆνιν τοῦ Μίνως διὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ μυστικοῦ τῆς ἐξόδου ἐκ τοῦ λαβυρίθου.

*

**

Κατὰ τὸν Ἀθηναῖον συγγραφέα Ἀπολλόδωρον τοῦ 2ου αἰ. π.Χ. ὁ βασιλεὺς τῆς Κρήτης Μίνως, ὢν θαλασσοκράτωρ τῆς Κεντρικῆς Μεσογείου περιήλθεν εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Μεγαρεῖς. Ἀφοῦ κατέλαβε τὰ Μέγαρα ἐπολιόρησε τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας δὲν ἠδύνατο νὰ καταλάβῃ. Κατόπιν τούτου παρεκάλεσε τὸν Δία, διότι ὁ Μίνως ἦτο θεϊκῆς καταγωγῆς (υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρώπης), νὰ ἐπέμβῃ ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὁ Ζεὺς ἀπεδέχθη τὴν αἴτησιν τοῦ Μίνως. Ἐπακολουθεῖ εἰς τὰς Ἀθήνας λοιμὸς καὶ λιμὸς, ὁπότε οἱ Ἀθηναῖοι, κατόπιν παλαιοῦ τινος χρησμοῦ, ἐθυσίασαν εἰς τὸν τάφον τοῦ Κύκλωπος Γεραίστου, τὰς κόρας τοῦ Ἰακίνθου Ἀνθηίδα, Αἰγληίδα, Λυταίαν, Ὀρθαίαν. Ὁ Ἰακίνθος κατήγετο ἐκ Λακεδαιμόνος καὶ εἶχεν ἐγκατασταθῆ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι παρὰ τὴν θυσίαν ταύτην δὲν ἀπηλλάσσοντο τῆς πολιορκίας τοῦ Μίνως ἀπετάθησαν εἰς τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν παρὰ τοῦ ὁποίου ἔλαβον τὸν χρησμὸν ὅτι πρέπει, διὰ νὰ κατευνάσουν τὸν Μίνω, νὰ δεχθοῦν προσφορὰν θυσίας, τὴν ὁποίαν θὰ προτείνῃ ἐκεῖνος. Ὁ Μίνως κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον (3.15.8), προέτεινε καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπεδέχθησαν, ὅπως κατ' ἔτος ἀποστέλλουν πρὸς βορὰν εἰς τὸν Μινώταυρον ἑπτὰ κόρους καὶ ἑπτὰ κόρας. Ἦτο δὲ ὁ Μινώταυρος ἐγκεκλεισμένος εἰς τὸν λαβύρινθον ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ εἰσερχόμενος ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐξέλθῃ· διότι πολύπλοκοι καμπαὶ ἀπέκλειον τὴν ἀγνοουμένην ἐξοδον. Κατεσκεύασε δὲ αὐτὸν ὁ Δαίδαλος, υἱὸς τοῦ Εὐπάλμου, ὅστις ἦτο υἱὸς τοῦ Μητίονος καὶ τῆς Ἀλκίππης. Διότι ἦτο ἀρχιτέκτων ἄριστος καὶ πρῶτος εὑρε-

τῆς κατασκευῆς ἀγαλμάτων. Οὗτος ἔφυγεν ἐξ Ἀθηνῶν, διότι ἐκρήμνισεν ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως τὸν υἱὸν Τάλω τῆς ἀδελφῆς του Πέριδικος, μαθητὴν του ὄντα, φοβηθεὶς μήπως τὸν υπερβάλῃ εἰς τὴν δεξιό-τεχνίαν ἔνεκα τῆς εὐφυΐας του. Διότι εὐρὼν ὁ Τάλως σιαγόνα ὄφειος ἐπριόνισε ξύλον λεπτόν. Ἀποκαλυφθέντος δὲ τοῦ νεκροῦ καταδικασθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου ὁ Δαίδαλος ἐδραπέτευσε πρὸς τὸν Μίνωα καὶ ἐκεῖ συνείργησεν εἰς τὸν ἔρωτα τῆς Πασιφάης πρὸς τὸν Ποσειδώνειον ταῦρον, ἐπινοήσας τὴν κατασκευὴν ξυλίνης ἀγελάδος, καὶ τὸν λαβύριθον κατασκεύασεν, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ Ἀθηναῖοι ἀποστέλλουν κατ' ἔτος κόρους ἑπτὰ καὶ κόρας τὰς ἴσας πρὸς βορὰν τοῦ Μινωταύρου.

Ὁ Μινώταυρος ἦτο μυθολογικὸν τέρας τῆς Κρήτης ἔχον κεφαλὴν καὶ στῆθος ταύρου, τὸ ὑπόλοιπον δὲ σῶμα του ἦτο μέρος ἀνθρώπου. Τὸ θηρίον τοῦτο ὑπῆρξεν ὁ καρπὸς τῶν ἐρωτικῶν σχέσεων τῆς συζύγου τοῦ Μίνως, βασιλίσσης Πασιφάης, μετὰ τοῦ ὠραίου ταύρου, τὸν ὁποῖον ἀνέσυρεν ἐκ τῆς θαλάσσης ὁ Ποσειδών, κατόπιν παρακλήσεως τοῦ Μίνως, ἵνα τὸν θυσιάσῃ εἰς τὸν θεόν. Ὁ Μίνως ὅμως θαυμάσας τὴν ὠραιότητα τοῦ θαλασσίου αὐτοῦ ταύτου δὲν ἐθυσίασεν αὐτὸν ἀλλὰ τὸν κατεκράτησεν εἰς τὰς ἀγέλας του. Πρὸς τιμωρίαν τοῦ Μίνως διὰ τὴν παράβασιν τῆς ὑποσχέσεώς του, ὁ Ποσειδὼν κατέστησε τὸν θαλάσσιον ταῦρον μανιώδη καὶ ἐνέπνευσεν εἰς τὴν βασίλισσαν Πασιφάην σφοδρὸν πρὸς τοῦτον ἔρωτα, καρπὸς τοῦ ὁποῖου ἦτο ἡ γέννησις τοῦ Μινωταύρου.

Ὁ Μίνως ἕξαλλος γενόμενος ἐκ τῆς γεννήσεως τοῦ τέρατος αὐτοῦ ἐνέκλεισε τὸν Μινώταυρον εἰς τὴν ἐσχάτην ἄκραν τοῦ λαβυρίθου. Ὁ Μινώταυρος ἐτρέφετο ἐξ ἀνθρωπίνου κρέατος.

Ὁ Θησεύς, ὅστις ἦτο υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν Αἰγέως, κατώρθωσε ν' ἀπαλλάξῃ τὰς Ἀθήνας ἐκ τοῦ φόρου ὑποτελείας πρὸς τὸν Μίνωα. Ὄταν ἔφθασεν εἰς τὴν Κνωσόν, συνοδεύων τοὺς πρὸς βορὰν τοῦ Μινωταύρου κόρους καὶ κόρας τῶν Ἀθηνῶν, ἡ κόρη τοῦ Μίνως Ἀριάδνη ἠράσθη αὐτοῦ καὶ ὑπεσχέθη νὰ τὸν βοηθήσῃ διὰ νὰ θανατώσῃ τὸν Μινώταυρον καὶ ἐξέλθῃ τοῦ λαβυρίθου, ὅταν λάβῃ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι μετὰ τοῦτο θὰ γίνῃ σύζυγος αὐτοῦ. Ὁ Θησεύς συγκατένευσε καὶ ἡ Ἀριάδνη τῇ συμβουλῇ τοῦ Δαιδάλου, τοῦ κατασκευαστοῦ τοῦ λαβυρίθου, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μίτον, τοῦ ὁποῖου τὸ ἐν ἄκρον ἐστερέωσεν ὁ Θησεύς κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ λαβυρίθου. Προχωρῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ μὲ τὸ ἐξελισσόμενον νῆμα ἔφθασεν εἰς τὴν ἐσχάτην τοῦ λαβυρίθου, ὅπου συνήντησε τὸν Μινώταυρον, τὸν ὁποῖον κατόπιν πάλης ἐφόνευσε. Ἀκολούθως, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ περὶ ἄτρακτον ἀνελισσομένου νήματος, ἔφθασεν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ λαβυρίθου, παρέλαβε τὴν Ἀριάδνην καὶ ἀνεχώρησε δι' Ἀθήνας. Ὁ Μίνως πληρο-

φορηθείς τὰ γεγονότα ἐνέκλεισε τὸν Δαίδαλον καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Ἴκαρον ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου. Ἐκεῖ ὁ Δαίδαλος ἐπεδόθη εἰς τὴν κατασκευὴν πτερύγων, τὰς ὁποίας προσεκόλλησε διὰ κηροῦ εἰς τὸ σῶμα του καὶ τὸ σῶμα τοῦ Ἰκάρου καὶ διὰ τῶν πτερύγων αὐτῶν ἰπτάμενοι πατὴρ καὶ υἱὸς ἐδραπέτευσαν λαβόντες διαφόρους διευθύνσεις. Καὶ ὁ μὲν Δαίδαλος κατηθύνθη πρὸς τὴν Σικελίαν, ὁ δὲ Ἴκαρος ἔλαβε διεύθυνσιν βορείως τῆς Κνωσοῦ. Ὁ Δαίδαλος εἶχε συμβουλεύσει τὸν υἱὸν τοῦ Ἴκαρον νὰ μὴ πετᾷ πολὺ ψηλά, διότι ἐὰν ἐπλησίαζε πρὸς τὸν Ἥλιον ὑπῆρχε κίνδυνος ἐκ τῆς μεγάλης θερμοκρασίας ν' ἀναλυθῆ ὁ κηρὸς καὶ ν' ἀποκολληθοῦν αἱ πτέρυγες.

Ὁ Ἴκαρος ἀψηφίσας τὴν συμβουλὴν τοῦ πατρὸς του καὶ γοητευθεὶς ἐκ τῆς πτήσεως ἀνῆλθε πολὺ ὑψηλά, ὅποτε ὁ κηρὸς ἀνελύθη, αἱ πτέρυγες ἀπεσπάσθησαν τοῦ σώματός του καὶ αὐτὸς ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγη πλησίον νήσου τινος, ἣτις ἐκ τοῦ περιστατικοῦ αὐτοῦ ἔλαβε τὸ ὄνομα Ἰκαρία. Ὁ Δαίδαλος ἰπτάμενος κανονικῶς ἔφθασεν εἰς τὸν Καμικόν, πόλιν τῆς νοτίου Σικελίας, παρὰ τὸν Ἀκράγαντα, ὅπου ἐγένετο εὐμενῶς δεκτὸς καὶ προσελήφθη ὡς ἀρχιτεχνίτης τοῦ βασιλέως Κωκάλου. Ἡ παρὰ τοῦ Δαιδάλου κατασκευὴ καλλιτεχνικῶν κοσμημάτων διὰ τὰς θυγατέρας τοῦ Κωκάλου ἐπέσυρε τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν συμπάθειαν αὐτῶν πρὸς τὸν Δαίδαλον.

Ὁ Μίνως πληροφορηθεὶς τὴν δραπέτευσιν τοῦ Δαιδάλου διέτρεξε πολλὰς χώρας ἀναζητῶν αὐτὸν χωρὶς ὅμως νὰ γνωρίσῃ τὴν χώραν εἰς τὴν ὁποίαν οὗτος εἶχε καταφύγει. Πρὸς ἀνεύρεσιν αὐτοῦ προσέβη εἰς τὸ ἐξῆς τέχνασμα: προσεκήρυξεν ὅτι ἀναζητεῖ νὰ εὕρῃ καλλιτέχνην, ἐπὶ μεγάλῃ ἀμοιβῇ, ὅστις νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ διαπεράσῃ διὰ τῶν ἐλικῶν ἑνὸς κοχλίου νῆμα μέχρι τοῦ ἐσχάτου βάθους τοῦ κοχλίου. Ὄταν ὁ Μίνως ἔφθασεν εἰς τὸν Κάμικον τῆς Σικελίας, ὅπου ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ βασιλέως Κωκάλου, ἔλαβε τὴν ὑπόσχεσιν παρ' αὐτοῦ ὅτι θὰ κατορθώσῃ νὰ λύσῃ τὸ αἰνίγμά του. Καὶ πράγματι ὁ Κώκαλος τῇ ὑποδείξει τοῦ Δαιδάλου ἔθεσε λεπτὸν νῆμα εἰς μύρμηκα, ὁ ὁποῖος εὐκόλως μετέφερε τὸ νῆμα μέχρι τοῦ ἐσχάτου βάθους τοῦ κοχλίου. Ὁ Μίνως ἀντελήφθη ἀμέσως ὅτι ὁ ἀρχιτεχνίτης ὁ ἐπινοήσας τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος εἶναι ὁ Δαίδαλος καὶ ἤξιώσε παρὰ τοῦ Κωκάλου τὴν παράδοσιν αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ὁ Κώκαλος κατ' ἀνάγκην ὑπεσχέθη. Ὄταν ὅμως ὁ Μίνως ἐλάμβανε τὸ λουτρόν του αἱ θυγατέρες τοῦ Κωκάλου, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἐκτιμήσει καὶ συμπαθήσει τὸν Δαίδαλον, ἐφόνευσαν τὸν Μίνωα διὰ ζέοντος ὕδατος.

Κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ Δαίδαλος εἶναι ὁ προϊστορικὸς ἄνθρωπος τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα συνδέεται πρὸς πᾶσαν τεχνικὴν ἀνακάλυψιν. Ἡ κατασκευὴ πτερύγων ὑπὸ τοῦ Δαιδάλου, ἵνα δι' αὐτῶν ὁ ἄνθρωπος

είναι εἰς θέσιν νὰ ἴπταται εἰς τοὺς αἰθέρας ἀνάγεται εἰς τὴν ἑλληνικὴν μυθολογίαν· ἐκφράζει ὅμως τὴν ἐπινοητικότητα τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος καὶ τὴν πρώτην σκέψιν ὅτι ἡ πτῆσις θὰ εἶναι δυνατή.

**

Τὴν διὰ τῆς λαμπραῆς αὐτῆς μυθολογίας ἐκφρασθεῖσαν σκέψιν ἐπραγματοποίησε κατὰ τὴν ἱστορικὴν πλέον ἐποχὴν ὁ περίφημος Ἕλληνας πολιτικός, στρατηγός, μουσικός, μηχανικός καὶ μαθηματικός, ὁ Ἀρχύτας ὁ Ταραντῖνος περὶ τὸ 400 π.Χ. διὰ τῆς κατασκευῆς τοῦ πρώτου ἀεριωθουμένου ἀεροπλάνου.

Ὁ Ἀρχύτας κατεσκεύασε ξυλίνην περιστερὰν ἐντὸς τῆς ὁποίας ἔθεσε μηχανισμόν λειτουργοῦντα διὰ πεπιεσμένου ἀέρος. Διὰ τοῦ μηχανισμοῦ αὐτοῦ ἡ περιστέρα ἴπτατο.

Ἴδου πῶς περιγράφει τὸ πρῶτον αὐτὸ ἀεριωθούμενον ἀεροπλάνον τοῦ κόσμου ὁ Ρωμαῖος συγγραφεὺς GELLIUS (X, κεφ. 12, παράγρ. 9), εἰς τὸν ὁποῖον ἡ εἶδσις αὕτη φαίνεται ἀπίστευτος. Ἀφοῦ διηγεῖται διάφορα θαύματα περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Πλίνιου τοῦ πρεσβυτέρου, συνεχίζει ὡς ἐξῆς :

«Ἐπανέρχομαι πάλιν εἰς τὸν Πλίνιον, ὅστις λέγει ὅτι ἐὰν τὸν ἀριστερόν πόδα τοῦ Χαμαιλέοντος ψήσωμεν εἰς θερμαινομένην πλάκα σιδήρου μὲ τὸ βότανον, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται ἐπίσης Χαμαιλέων (σημ. τὸ γαιδουράγκαθο) καὶ τὸ ἐκ τῶν δύο προελθὸν μείγμα ἀναμίξωμεν εἰς μικρὸν ξύλινον κιβώτιον, τότε ἐκεῖνος ὅστις φέρει ἐπάνω του τὸ κιβώτιον αὐτό, ὅταν εὐρίσκεται ὅπουδῆποτε, ἀκόμη καὶ εἰς τόπον ὅπου εἶναι συγκεντρωμένοι πολλοὶ ἄνθρωποι, καθίσταται ἀόρατος. Νομίζω ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ θαύματα καὶ αἱ ἀγυρτεῖαι, αἱ ὁποῖαι φέρονται ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Δημοκρίτου εἶναι ἀνάξια προσοχῆς. Ἡ ἐπίσης ἐκεῖνα τὰ παρόμοια, τὰ ὁποῖα ὁ Πλίνιος εἰς τὸ 10. Βιβλίον του ἱστορεῖ, ὅτι τὰ ἐδιάβασε εἰς τὰ ἔργα τοῦ Δημοκρίτου, ὅτι δηλαδὴ ὠρισμένα πτηνὰ ἔχουν ὠρισμένα ἀναγνωριστικὰ διὰ τῆς φωνῆς των συνθήματα (δηλ. ἔχουν μετὰξὺ των ὠρισμένην γλῶσσαν) καὶ ὅτι ἐὰν κανεὶς ἀναμίξῃ τὸ αἷμα ἐκ διαφόρων τοιούτων πτηνῶν γεννᾶται ἐκ τούτου ἓνα φεῖδι. Ὅποιος τρώγει ἀπὸ τὸ φεῖδι αὐτὸ εἶναι εἰς θέσιν νὰ κατανοῇ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς συνομιλίας τῶν πτηνῶν. Πολλὰ τοιαῦτα ψεύδη τίθενται εἰς κυκλοφορίαν ὑπὸ ἀνεπιτηδείων ἀνθρώπων, ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Δημοκρίτου.

Ὅ,τι ὅμως ἀφορᾷ εἰς ἓν τεχνικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον καθ' ὁμολογίαν τοῦ ἰδίου τοῦ κατασκευαστοῦ, τοῦ Πυθαγορείου Ἀρχύτου, οὗτος κατεσκεύασε, τοῦτο καίτοι δὲν φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὀλιγώτερον θαυμαστόν, ἐν τούτοις μᾶς φαίνεται ἀπίστευτον. Διότι ὄχι μόνον πολλοὶ ἐπιφανεῖς

Ἕλληνες διηγούνται τούτο, ἀλλὰ καὶ ὁ φιλόσοφος Φαβωρίνος, ὁ μετὰ ζήλου ἐρευνητὴς ὄλων τῶν παλαιῶν ἱστορικῶν μνημείων. Ὅλοι αὐτοὶ μνημονεύουν μὲ ἔντονον διαβεβαίωσιν τὴν ἀλήθειαν ἐνὸς τεχνικοῦ ἔργου, γράφουν δηλαδὴ περὶ τῆς κατασκευῆς ὑπὸ τοῦ Ἀρχύτου μιᾶς περιστεράς μὲ ὠρισμένον σύστημα καὶ διὰ μηχανικῆς τέχνης κατασκευασμένης, ἣ ὁποία ἵπταται εἰς τὸν ἀέρα. Τὸ τεχνικὸν αὐτὸ κατασκεύασμα, (ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ νοεῖται) φέρεται δι' ὠρισμένης ὀστικῆς δυνάμεως πρὸς τὰ ὕψη καὶ διὰ κεκρυμμένου ἐντὸς αὐτοῦ πεπιεσμένου ἀέρος τίθεται εἰς κίνησιν.

Θεωρῶ σκόπιμον νὰ προσθέσω ἐνταῦθα τὰ γραφόμενα ὑπὸ τοῦ Φαβωρίνου διὰ τὸ περιεργον καὶ ἀπίστευτον αὐτὸ τεχνικὸν κατασκεύασμα : «Ὁ φιλόσοφος Ἀρχύτας, ὁ ἐκ τῆς πόλεως Τάρας καταγόμενος, ἦτο ἐπὶ πλεόν καὶ ἐξαιρετὸς μηχανικὸς καὶ κατασκεύασε ξυλίνην ἵπταμένην περιστεράν, ἣ ὁποία ὅμως ὅταν προσεγειοῦτο δὲν ἠδύνατο πάλιν νὰ ἀπογειωθῇ μόνη τῆς. Διότι μέχρις αὐτοῦ...» (σημ. Ἡ συνέχεια δὲν διεσώθη).

Ἐὰν λοιπὸν κατὰ τὴν Μυθολογίαν ὁ Δαίδαλος εἶναι ὁ πρῶτος ἐπινοητὴς καὶ κατασκευαστὴς πτερύγων διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος ἠδύνατο νὰ ἵπταται ὅπως τὰ πτηνά, ὁ Ἀρχύτας ὁ Ταραντίνος εἶναι ἱστορικὸν πρόσωπον, τὸ ὁποῖον εὐλόγως, διὰ τῆς κατασκευῆς τῆς ξυλίνης περιστεράς τῆς ἵπταμένης διὰ πεπιεσμένου ἀέρος, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ πρῶτος κατασκευαστὴς τοῦ ἀεριοθουμένου ἀεροπλάνου.

Philologische Bibliothek - FU Berlin

a

Freie Universität Berlin

157684/188

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀπολλόδωρος, Loeb Classical Library I, II (Δαίδαλος). Pauly - Wissowa
Real - Encyclopädie, Κρήτη, Δαίδαλος, Ἴκαρος. H. Diels, Fragm. d.
Vorsokratiker, Archytas.